

Občané o členství v NATO a obraně ČR

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v12-01</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>9. 1. – 16. 1. 2012</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1090</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.40, PM.41, PM.42, PM.42d, PM.43</i>
Zveřejněno dne:	<i>16. března 2012</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

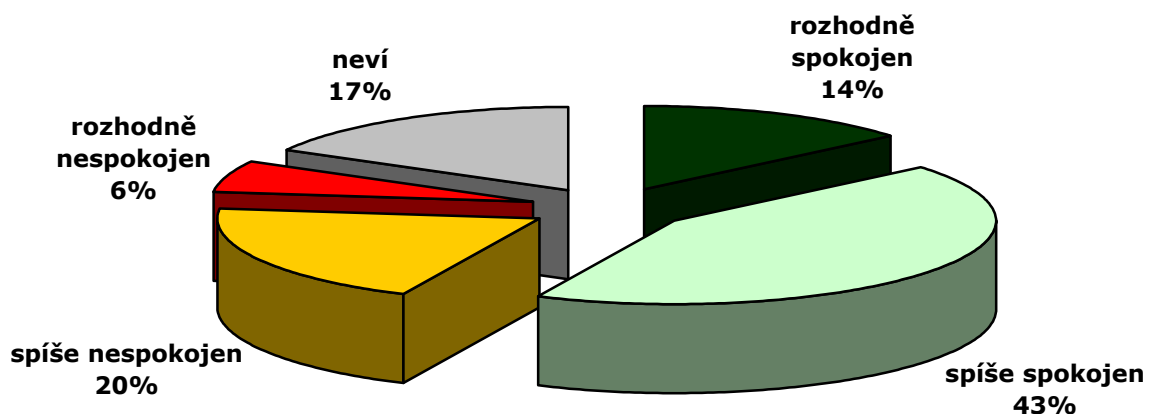
V lednu 2012 byly do výzkumu Naše společnost zařazeny otázky týkající se NATO a obrany státu. Zkoumána byla spokojenost s členstvím ČR v NATO, mínění o důsledcích tohoto členství a pomocí výroků byly také zjišťovány názory na obranu státu.

V otázce spokojenosti s členstvím v Severoatlantické alianci celkem výrazně převládá spokojenost (57 %) nad nespokojeností (26 %). Nezanedbatelná část obyvatel, téměř pětina (17 %), se k této otázce neumí vyjádřit, z čehož lze soudit, že členství v NATO je pro ně poměrně nesrozumitelné a odtažitě téma.

Spokojenost s členstvím o něco častěji a zejména důrazněji vyjadřují muži, ženy také v o něco větší míře neumí zaujmout postoj k tomuto problému. Spolu s vyšší dosaženého formálního vzdělání stoupá i podíl spokojených v jednotlivých vzdělanostních skupinách, a to právě v rozhodné variantě, přičemž výrazně nejvíce jich je mezi vysokoškoláky. Rovněž lidé s dobrou životní úrovní jsou ve větší míře spokojeni s členstvím v NATO, ve srovnání s těmi, kteří svou životní úroveň označují neutrálně, a zejména s těmi se špatnou životní úrovní. V posledně jmenované skupině je podíl spokojených a nespokojených v podstatě vyrovnaný. Z hlediska stranických preferencí

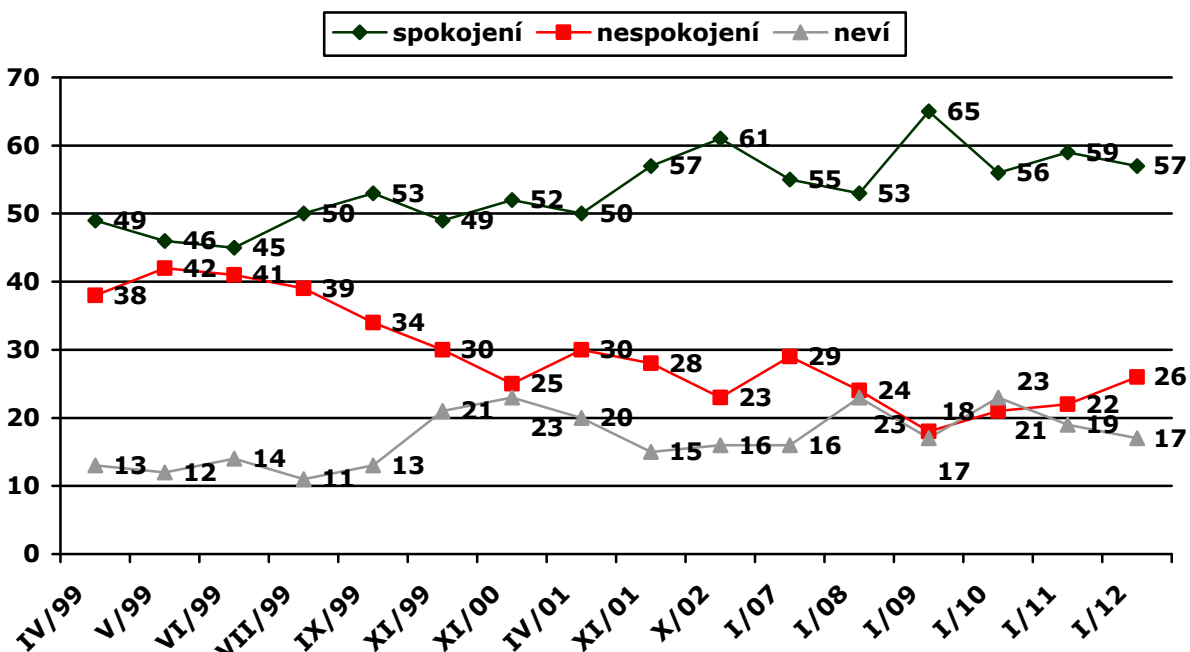
jsou s členstvím v NATO spokojenější příznivci ODS a TOP 09, naopak méně spokojeni jsou sympatizanti ČSSD a KSČM.

Graf 1: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO¹

Ve srovnání s předešlým šetřením nedošlo k významným posunům ve spokojenosti s členstvím v Severoatlantické alianci, takže po poklesu spokojenosti mezi roky 2009 a 2010 je v posledních třech letech situace ustálená. Podíl nespokojených velmi mírně narostl zhruba na úroveň roku 2008, a to na úkor těch, kteří se neumí k dané otázce vyjádřit.

Graf 2: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO 1999-2012 (v %)

Pozn.: Kategorie *spokojení* je součtem podílů *rozhodně* + *spíše spokojen*, kategorie *nespokojení* je součtem podílů *rozhodně* + *spíše nespokojen*.

¹ Znění otázky: „Jste spokojen nebo nespokojen s tím, že ČR je členem NATO?“ Varianty odpovědí: rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen.

V šetření byly rovněž zkoumány obecné názory na obranu státu, které byly zjišťovány pomocí souhlasu či nesouhlasu s předloženými výroky. Mínění veřejnosti je v tomto případě poměrně rozporuplné. Přesvědčivá většina občanů (87 %) souhlasí, že suverenitu státu je potřebné bránit za každou cenu. Ovšem stejně tak si téměř dvě třetiny myslí, že je zbytečné uvažovat o obraně státu, jelikož rozhodují velmoci (65 %), a kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili (66 %). O tom, že náklady na obranu zbytečně zatěžují státní rozpočet, je přesvědčena přibližně polovina populace (53 %). Podobný podíl obyvatel (51 %) zastává názor, že armáda ČR je na úrovni armád západních zemí.

Tabulka 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o obraně (v %)²

	rozhodně souhlasí	spíše souhlasí	spíše nesouhlasí	rozhodně nesouhlasí
Suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit.	39	48	7	1
Náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet.	15	38	32	8
Naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí.	13	38	25	10
Kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili.	27	39	19	4
Je zbytečné uvažovat o obraně státu, protože o takové malé zemi, jako jsme my, stejně rozhodují velmoci.	25	40	20	7

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi *nevím*.

Jak je vidět z časového srovnání, setrvale nejvíce lidé souhlasí s bráněním suverenity státu za každou cenu. Celkem stabilní jsou také názory, že kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili, a že o malé zemi rozhodují velmoci. Mínění o nákladech na obranu státu nebo o srovnatelnosti české armády s těmi západními je o něco proměnlivější. Od roku 2010 posílilo mínění o srovnatelnosti české armády se západními, a to zhruba na úroveň roku 2009. Ve srovnání s minulým šetřením zase o trochu oslabil názor, že náklady na obranu státu zbytečně zatěžují rozpočet.

² Znění otázky: „Na obranu státu existují nejrůznější názory. Přečtu Vám některé a Vy mi prosím řekněte, zda s nimi souhlasíte nebo nesouhlasíte. a) Suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit. b) Náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet. c) Naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí. d) Kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili. e) Je zbytečné uvažovat o obraně státu, protože o takové malé zemi, jako jsme my, stejně rozhodují velmoci.“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s výroky o obraně 1992-2012 (v %)

		1992	1993	1996	1997	1999	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Suverenitu státu je třeba za každou cenu bránit.	S	86	89	87	85	87	81	87	88	85	90	84	86	87
	N	10	7	7	10	8	13	9	9	10	7	9	8	8
Kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili.	S	62	65	67	69	63	67	62	63	70	69	64	66	66
	N	29	26	22	22	28	22	28	28	21	21	24	24	23
O malé zemi rozhodují velmoci.	S	59	58	62	65	62	68	61	60	64	65	62	61	65
	N	35	33	30	28	32	25	30	35	28	29	28	31	27
Náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet.	S	53	55	52	51	44	59	57	55	58	51	55	58	53
	N	41	38	40	41	51	34	37	38	35	42	35	35	40
Naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí.	S	-	-	-	-	-	-	-	-	41	53	42	46	51
	N	-	-	-	-	-	-	-	-	38	31	41	40	35

Pozn.: Údaje v tabulce představují součty podílů *rozhodně + spíše souhlasí*, respektive *rozhodně + spíše nesouhlasí*.

Dále byly respondentům předloženy dvojice protichůdných výroků týkající se členství v Severoatlantické alianci, ze kterých měli dotázaní za úkol vybrat ten, který je blíže jejich přesvědčení. V otázce, zda je členství v NATO zárukou nezávislosti, nebo formou podřízení cizím mocnostem, převažuje mínění o podřízení velmocím (52 %) nad zárukou nezávislosti (42 %). Od minulého šetření došlo k velmi mírnému oslabení názoru o záruce nezávislosti, nicméně v delší časové perspektivě je vidět, že podíl lidí příklánějších se k tomuto výroku v posledních pěti letech pravidelně kolísá mezi 40 % a 46 %. V dlouhodobějším horizontu, tedy od začátku měření v roce 1999, však lze mluvit o trendu jistého posílení mínění o tom, že členství v NATO je spíše zárukou nezávislosti.

Co se týče názorů, zda je členství v Severoatlantické alianci zárukou míru a bezpečnosti, nebo zda se zvyšuje riziko vtažení do vojenského konfliktu, převažuje mínění o bezpečnosti (51 %) nad rizikem zatažení do konfliktu (44 %). Občané jsou rovněž přesvědčeni, že členství České republiky v alianci zvyšuje stabilitu a mír v Evropě: (67 % oproti čtvrtině, která je naopak přesvědčena o zvyšování napětí a nejistoty na kontinentu v souvislosti s členstvím). I v těchto případech lze pozorovat kolísání v názorech v posledních pěti letech a v tomto měření tedy mírný pokles v pozitivních výrociích o členství. Podobně jako v prvním případě i zde je v dlouhodobějším horizontu od roku 2000 viditelný trend posilování kladných názorů na členství v alianci.

Tabulka 3: Důsledky začlenění ČR do NATO (v %)³

	1999	2000	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR.	34	38	34	42	41	40	46	40	46	42
Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem.	45	47	50	50	54	54	48	53	48	52
Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR.	42	44	42	49	48	50	58	50	58	51
Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.	36	40	39	46	47	44	37	44	38	44
Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě.	x	56	53	71	71	66	74	69	73	67
Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.	x	19	19	21	21	25	19	24	20	25

Pozn.: Dopočet do 100 % v každé dvojici výroků tvoří spontánní odpovědi *nevím*.

Vliv členství v NATO na mezinárodní pozici ČR si česká veřejnost v zásadě nespojuje s oslabením této pozice, k tomuto z výroků se přiklání o něco více než desetina populace starší 15 let, ale ve stejné míře s posílením (37 %) a tím, že tato skutečnost nijak neovlivňuje postavení země na mezinárodním poli (37 %). Oproti minulému šetření se náhled na tuto otázku zásadně nezměnil, a i v delším časovém horizontu jde o poměrně stabilní názor.

Tabulka 4: Vliv členství v NATO na mezinárodní pozici ČR (v %)⁴

	1999	2000	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Posiluje pozice ČR ve světě	38	42	39	45	43	39	41	39	39	37
Oslabuje pozice ČR ve světě	7	8	9	7	8	8	9	9	9	13
Neovlivňuje pozice ČR ve světě	39	35	38	35	36	40	37	38	39	37
Neví	16	15	14	13	13	13	13	14	13	13

Pozn.: Procenta ve sloupci.

³ Znění otázky: „Který z následujících výroků o členství České republiky v NATO se více blíží Vaším názorům?“

a) Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR. / Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem.

b) Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR. / Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.

c) Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě. / Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.“

⁴ Znění otázky: „Se kterým z těchto výroků souhlasíte? Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě, její hlas má větší mezinárodní význam. Členství v NATO přispívá k oslabování mezinárodní pozice ČR ve světě. Členství v NATO neovlivňuje postavení ČR ve světě.“

Ženy se častěji než muži neumí vyjádřit k otázce vlivu členství v NATO na mezinárodní pozici ČR. Lidé s vysokoškolským vzděláním si v o něco větší míře myslí, že postavení ČR se tím posiluje, ti se základním vzděláním častěji volí odpověď *neví*. O posílení v souvislosti s členstvím v alianci jsou častěji přesvědčeni lidé deklarující dobrou životní úroveň, obyvatelé se špatnou životní úrovní takto odpovídají v menší míře, a také častěji *neví*. Příznivci ODS a TOP 09 více zastávají názor o posílení, u ČSSD se ve větším podílu objevuje i postoj, že pozici ČR členství v NATO neovlivňuje, u KSČM je také viditelný značný podíl *neví*. Občané spokojení s členstvím si myslí, že pozice ČR se tím posiluje, ti nespokojeni se zase nejčastěji kloní k odpovědím, že pozice tím není ovlivněna, druhým nejvíce zastoupeným názorem u nich je, že se tím oslabuje.

V tomto kontextu bylo také zjišťováno mínění o tom, zda je českým zájmům a bezpečnosti přikládána větší, stejná, nebo menší důležitost než zájmům dřívějších členů NATO. Největší podíl lidí, téměř polovina, je přesvědčen, že důležitost je stejná, čtvrtina si myslí, že menší. Minimum občanů (7 %) se domnívá, že by důležitost přikládána zájmům a bezpečnosti ČR byla ve srovnání s dřívějšími členy větší. Poměrně velký podíl lidí, přibližně pětina, se k této otázce neumí vyjádřit. Ve srovnání s minulým šetřením nedošlo ke statisticky významným posunům, nicméně od roku 2009 je viditelný velmi mírný pokles u názoru, že přikládáný význam je stejný, a to na úroveň roku 2008.

Tabulka 5: Jaký význam NATO přikládá zájmům a bezpečnosti ČR oproti dřívějším členům? (v %)⁵

	2002	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Větší	6	5	4	5	6	7	7
Stejný	46	46	48	54	50	48	48
Menší	26	30	25	22	23	24	25
Neví	22	19	23	19	21	21	20

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Při hodnocení významu, který NATO přikládá zájmům a bezpečnosti ČR ve srovnání s dřívějšími členy, se ženy, podobně jako v předešlé otázce, neumí vyjádřit častěji než muži. Vysokoškolsky vzdělaní lidé se zase častěji kloní k tomu, že je ČR přikládána stejná důležitost, občané se základním vzděláním ve větší míře *neví*. O tom, že zájmům ČR je přikládána stejná důležitost, jsou častěji přesvědčeni lidé s dobrou životní úrovní, ti se špatnou si více než ostatní myslí, že přikládána důležitost je menší, případně se neumí vyjádřit. Pro stejnou důležitost se vyslovují příznivci ODS a TOP 09, u stoupenců ČSSD se ve větší míře než u ostatních objevuje odpověď *neví*. Sympatizanti KSČM zase ve větší míře zastávají názor o menší přikládané důležitosti. Spokojenost s členstvím hraje poměrně důležitou roli: obyvatelé spokojení s členstvím v alianci jsou častěji přesvědčeni, že NATO přikládá zájmům ČR stejnou důležitost, nespokojeni zase že menší.

⁵ Znění otázky: „Jaký význam přikládá podle Vás NATO našim zájmům a bezpečnosti?“ Varianty odpovědí: Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána větší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána stejná důležitost. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána menší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO.